

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, доцента
Самойленко Інни Олександрівни на дисертаційну роботу
Щербініної Світлани Адамівни на тему «Організаційно-
економічні засади забезпечення енергоефективності
житлового сектора України», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Енергетична безпека та енергетична незалежність України виступає не лише критерієм сталого енергетичного розвитку, а й однією з умов ефективного функціонування національної економіки. Водночас, актуалізується й проблема ефективного використання енергоресурсів в житловому секторі національної економіки, як одного із найбільших споживачів енергоресурсів, що потребує забезпечення його енергоефективності.

У даному контексті наукові завдання дисертаційного дослідження Щербініної С.А., що полягають у формуванні організаційно-економічних засад забезпечення енергоефективності житлового сектора та розробленні практичних рекомендацій щодо оцінювання його енергоефективності, є безперечно актуальними у теоретичному і прикладному аспектах.

Своєчасність виконаного дисертаційного дослідження також підтверджується відповідністю його змісту низки державних програм щодо забезпечення сталого енергетичного розвитку національної економіки, таких як: «Енергетична стратегія України на період до 2030 р.», прийнята 24 липня 2013 р.; «Угода про Асоціацію між Україною, з однією сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», підписана 27 липня 2014 р.; «Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2020 роки» від 1 березня 2010 р.; «Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року» від 25 листопада 2015 р.; «Концепція реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель у частині збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії» від 29 січня 2020 р. Тема дисертації безпосередньо пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт, що виконуються в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі Щербініної Світлани Адамівни на тему «Організаційно-економічні засади забезпечення енергоефективності житлового сектора України» обґрунтовані, логічні і достовірні, оскільки базуються на наукових дослідженнях відомих зарубіжних та вітчизняних науковців, глибокому аналізу масиву статистичних матеріалів щодо стану житлового сектора України, результатах власних наукових досліджень, основні з яких набули практичного впровадження.

Значну увагу в дисертаційному дослідженні приділено формуванню вихідних методологічних положень щодо організаційно-економічного забезпечення енергоефективності житлового сектора національної економіки (п.п. 1.1); опрацюванню зарубіжного досвіду з метою визначення стратегічно важливих напрямів удосконалення цього механізму (п.п. 1.3); оцінюванню енергоефективності житлового сектора України на різних рівнях (п.п. 2.2). Узагальненням цього аналізу стали цілком аргументовані пропозиції щодо удосконалення інструментарію забезпечення енергоефективності житлового сектора України (п.п. 3.1), а також формування джерельної бази фінансування заходів з підвищення енергоефективності житлових будинків для різних груп споживачів енергоресурсів у житловому секторі України залежно від їхніх потенційних можливостей (п.п. 3.2).

Ставлячи конкретну мету дисертаційної роботи, автор досить відповідально підійшов до необхідності дослідження невирішених питань. Розробка нових та удосконалення відомих методів, засобів, моделей організаційно-економічного забезпечення енергоефективності житлового сектора є однією із найважливіших і актуальних задач забезпечення сталого енергетичного розвитку національної економіки.

У процесі роботи дисертантом використані відомі в економічних дослідженнях методи системного аналізу, економіко-математичного моделювання, структурно-логічного підходу та ін., що дозволило автору надати достовірну оцінку існуючим причинно-наслідковим зв'язкам між економічними факторами та забезпеченням енергоефективності житлового сектора національної економіки.

З огляду на усе вищезазначене, слід визнати наукові положення дисертаційної роботи Щербініної С.А. аргументованими, обґрунтованими і достовірними, що визначає наукове значення одержаних результатів.

Достовірність і новизна результатів дисертаційного дослідження

Достовірність та практичне значення одержаних в роботі результатів підтверджується довідками про впровадження пропозицій автора в діяльність організацій, до компетенції яких входить здійснення стратегічного планування на державному, регіональному та місцевих рівнях.

Представлена в дисертації та авторефераті наукова новизна за своєю сутністю та формулюванням є вагомим науковим здобутком автора Щербіної Світлани Адамівни у розв'язанні наукового завдання – поглиблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організаційно-економічних засад забезпечення енергоефективності житлового сектору України в умовах євроінтеграції

До наукових результатів, що одержані дисертантом, слід віднести такі:

автором обґрунтовано науково-методологічного підхід, що базується на положеннях концепції сталого енергетичного розвитку, урахує європейські підходи щодо дієвості організаційно-економічних засад забезпечення енергоефективності житлового сектора, який включає сукупність методичних підходів до оцінювання потенціалу енергоефективності. Автор, на відміну від існуючих розробок, урахує вплив сукупності економічних, технічних і соціальних факторів, що дозволяє йому здійснювати прогнозування енергоспоживання.

модель концептуального підходу до побудови організаційно-економічного забезпечення житлового сектора, яка враховує потенціал енергоефективності та результативність діючих механізмів підвищення енергоефективності (п.п. 3.1);

наукове обґрунтування запровадження методичного інструментарію до інтегрального оцінювання регіонального потенціалу енергоефективності. (п.п. 2.2);

науково-практичні рекомендації щодо створення інформаційного забезпечення управління процесами енергоефективності, зокрема щодо створення цифрової платформи «Енергоефективне житло: держава, регіон, місто, територіальна громада» (п.п. 3.1);

авторські пропозиції щодо запровадження нових фінансових інструментів забезпечення енергоефективності з урахуванням різних груп споживачів енергоресурсів у житловому секторі України залежно від їхніх потенційних можливостей (п.п. 3.2).

У цілому у дисертації представлений систематизований підхід щодо формування організаційно-економічних засад забезпечення енергоефективності житлового сектора України, що спрямований на вирішення конкретної наукової задачі, яка має суттєве значення для забезпечення сталого енергетичного розвитку національної економіки.

Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання

Наукову значущість поданої на розгляд дисертації становлять методичні основи оцінювання резервів енергоспоживання і можливостей підвищення рівня використання потенціалу енергоефективності житлового фонду України та її регіонів, що створює основу для забезпечення сталого енергетичного розвитку національної економіки.

Наукові висновки і рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі, мають важливе практичне значення, яке полягає в можливості їх використання

владними органами в центрі й на місцях у процесі визначення відповідних напрямів державної та регіональної політики енергозбереження й енергоефективності житлового сектора.

Результати цієї дисертаційної роботи можуть бути використані керівними органами як державного, так і регіонального рівнів, що мають відповідну компетенцію для розробки концептуальних підходів забезпечення сталого енергетичного розвитку житлового сектора і визначення перспективних напрямів з розробки й реалізації необхідних заходів з оптимізації енергоспоживання та використання регіонального потенціалу енергоефективності.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Зміст дисертаційної роботи Щербініної С.А., яка розглядається, є цілком відповідним її темі, меті й поставленим завданням. Загалом, дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі «Наукові засади забезпечення енергоефективності житлового сектора України» сформульовано концептуальні засади формування організаційно-економічного забезпечення енергоефективності житлового сектора України та методологічний базис його дослідження з позицій концепції сталого розвитку; сформовано етапи та цілі стратегії сталого розвитку житлового сектора України з урахуванням вихідних позицій стану житлового сектора та рівня енергетичної бідності країни; виділено складові формування результативності організаційно-економічного забезпечення енергоефективності житлового сектора (п.п. 1.1). Проведено порівняльну оцінку змісту законодавчого забезпечення функціонування ринків енергоресурсів в ЄС та Україні (п.п. 1.2). Виконано дослідження світового досвіду у сфері управління енергоефективністю будівель та обґрунтовано заходи щодо впровадження дієвих механізмів його модернізації на засадах концепції Sustainable building (п.п. 1.3).

У другому розділі «Оцінювання енергоефективності житлового сектора України» досліджено наявний стан житлового сектора України, що дає змогу проаналізувати економіко-енергетичні показники його функціонування (п.п. 2.1). Запропоновано науково-методичний підхід оцінювання енергоспоживання в житловому секторі України; здійснено ранжування регіонів за інтегральним показником та сформовано кластери за рівнем оцінки потенціалу енергоефективності, що характеризує диференціацію регіональної результативності організаційно-економічного забезпечення енергоефективності житлового сектора; побудовано універсальну оптимізаційну модель мінімізації втрат на прикладі підприємств теплопостачання (п.п. 2.2).

У третьому розділі «Організаційно-економічні засади забезпечення енергоефективності житлового сектора України» Наведено модель організаційно-економічного забезпечення енергоефективності житлового сектора України, в рамках якої запропоновано ряд заходів за фінансовим, інноваційним, організаційно-інформаційним, соціально-економічним,

технологічним та правовим напрямками; запропоновано модель цифрової платформи «Енергоефективне житло: держава, регіон, місто, територіальна громада» (п.п. 3.1). Здійснено оцінювання механізмів і фінансових інструментів забезпечення енергоефективності в житловому секторі (п.п. 3.2). Запропоновано посилити механізми енергоощадної поведінки споживачів як складову організаційно-економічного забезпечення енергоефективності у житловому секторі на основі нових інструментів стимулювання (п.п. 3.3).

Наприкінці тексту дисертації подано загальні висновки, які впливають із результатів наукових досліджень її автора.

Характеризуючи в цілому дисертаційну роботу, слід відзначити, що вона належним чином оформлена, її наукові положення викладені достатньо логічно, а висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень.

Дискусійні положення дисертації

Необхідним моментом відзиву офіційного опонента має бути критичний підхід до дисертаційного дослідження. За результатами аналізу положень, висновків та рекомендацій, що містяться у дисертації були сформульовані наступні зауваження та дискусійні положення:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження автор дещо забагато уваги приділяє дослідженню передумов гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС. Проте, варто було б більше уваги приділити перспективам подальшої співпраці України з ЄС в контексті забезпечення сталого енергетичного розвитку (п.п. 1.2).

2. Вважаю, що в дисертаційній роботі було б доцільно висвітлити більш детально закордонний досвід щодо оцінювання енергетичної бідності в домогосподарствах з низьким доходом, адже це питання сьогодні вкрай актуально в контексті підвищення ефективності, справедливості та дієвості системи надання субсидій саме для тих груп населення, які справді цього потребують (п.п. 1.3).

3. Вдалим є підхід щодо регіонального порівняння потенціалу енергоефективності за показниками, що характеризують технічну, економічну та соціальну складові енергоефективності житлового сектора, проте варто було б додати для порівняння екологічні показники, що відповідає концепції сталого енергетичного розвитку (п.п. 2.2).

4. Автором у роботі представлено проміжні розрахунки за побудованими оптимізаційними моделями мінімізації енергоспоживання в житловому секторі України. Цей матеріал можна було б розмістити в додатках (розділ 2).

Разом із тим, слід зазначити, що наведені дискусійні положення дисертації та висловлені зауваження до її тексту не зменшують наукової та практичної цінності отриманих унаслідок виконання цього дослідження результатів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Основні наукові положення й результати досліджень за темою дисертації опубліковано у 35-ти наукових працях, серед яких: дві колективні монографії; 16 статей у фахових наукових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав (з них одна входить НМБД Web of Science; 2 входять до НМБД Scopus); 17 тез у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 14,08 друк. арк., з котрих 9,03 друк. арк. належить особисто автору.

Опубліковані автором праці за темою дисертації відображають зміст теоретичного, аналітичного й практичного дослідження, викладеного у дисертаційній роботі.

Докладне ознайомлення з дисертацією, авторефератом та основними публікаціями дозволяє стверджувати, що вони відповідають необхідним вимогам щодо кандидатських дисертацій. Автореферат відображає зміст і структуру дисертації та дає повне уявлення про виконану роботу.

Загальний висновок

Незважаючи на зауваження та дискусійні положення, вважаю за потрібне зауважити, що дисертація Щербініної С.А. на тему «Організаційно-економічні засади забезпечення енергоефективності житлового сектору України», подана на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, є завершеною науковою роботою, результати якої отримані автором особисто, характеризуються науковою новизною.

Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження. Робота виконана відповідно з паспортом спеціальності – 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Оформлення дисертації та автореферату відповідає діючим вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» та іншим нормативним документам Міністерства освіти і науки України.

Таким чином, за результатами аналізу дисертаційної роботи можна говорити про достатній науково-теоретичний рівень виконання поставлених завдань, аргументованість і достовірність отриманих висновків, положень і рекомендацій та їх наукову новизну, що дає підстави для визнання того, що дисертаційна робота повністю відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку

присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами та доповненнями згідно Постанови від 19 серпня 2015 р. №656), що висувають до кандидатських дисертацій, а її автор – Щербініна Світлана Адамівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту
Національний аерокосмічний
університет імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут» І.О. Самойленко

*Завідувач
з наукової роботи
І.Г.Н. Савченко*

[Signature]
*Фірме
завершено*